

**ABORDĂRI STRATEGICE
PRIVIND ASIGURAREA SECURITĂȚII
ALIMENTARE A REPUBLICII MOLDOVA**

*Victor MOROZ, dr., IEFS
Anatolie IGNAT, IEFS*

Recenzent: Elena ACULAI, dr., IEFS

Problema securității alimentare în Republica Moldova este legată în principal de accesul economic al grupurilor sociale vulnerabile la produsele alimentare. Creșterea productivității agricole, fiind stimulată de investițiile Guvernului Republicii Moldova în infrastructura rurală, inclusiv cea de irigare, în știința agricolă și capacitățile de extensivitate, precum și stimulentele financiare adecvate ar putea contribui semnificativ la creșterea economică și reducerea sărăciei în zonele rurale, și, prin urmare la creșterea securității alimentare a Republicii Moldova.

***Cuvinte cheie:** Securitatea alimentară, sectorul agro-alimentar.*

Introducere. Problemele în asigurarea cu produse alimentare sunt create în mare măsură de constrângerile din agricultură cauzate de disponibilitatea limitată a terenurilor arabile precum și a resurselor acvatice, dar și de problemele legate de păstrarea, transportul și distribuția produselor agricole, extinderea producerii de biocombustibil. Creșterea ratei de urbanizare și modificarea dietelor de asemenea sporesc cererea globală de produse alimentare.

Conform definiției FAO (2001), "Securitatea alimentară există atunci când toată populația permanent are acces fizic și economic la produsele alimentare suficiente, sigure și nutritive, care corespund preferințelor alimentare necesare pentru o viață activă și sănătoasă".

Politica de securitate alimentară este una din prioritățile Guvernului Republicii Moldova, și are în vizorul său următoarele aspecte: a) disponibilitatea produselor alimentare, b) accesul la produsele alimentare, c) conformitatea cu cerințele nutritive și d) stabilitatea.

În contextul aspirațiilor europene ale Republicii Moldova o importanță tot mai mare o capătă aspectele de calitate și siguranță a produselor alimentare. Acestea includ adaptarea metodelor de control aplicate, pregătirea și implementarea legislației noi, implementarea abordărilor UE referitor la controlul oficial, precum și redefinirea rolului laboratoarelor.

Totodată, există și o solicitare pentru definirea unor aranjamente instituționale noi, care ar permite un nivel mai avansat de coordonare în cadrul sistemului (Politica UE de control „de la producător direct pe masa consumatorului”), și ar asigura îmbunătățiri la capitolele eficiență, control bugetar și transparență nu doar pentru a face față cerințelor existente, necesare pentru asigurarea siguranței produselor alimentare, dar și pentru a răspunde eficient și rapid la necesitățile alimentare urgente ce ar putea apărea în viitor.

Condițiile și prognozele piețelor internaționale, globalizarea, tendințele macroeconomice, politicile educaționale și de sănătate sunt alți factori care joacă un rol important în securitatea alimentară.

**STRATEGIC APPROACHES
TO ENSURE THE FOOD SECURITY
OF THE REPUBLIC OF MOLDOVA**

*Victor MOROZ, PhD, IEFS
Anatolie IGNAT, IEFS*

Reviewer: Elena ACULAI, PhD, IEFS

Food security problem in Moldova is mainly linked to economic access to food of vulnerable social groups. Increasing agricultural productivity driven by Government investments in rural infrastructure, including irrigation, in agricultural science and extension capacities, as well as appropriate financial incentives could contribute significantly to economic growth and poverty reduction in rural areas, and subsequently to increased food security of the Republic of Moldova.

***Key words:** Food security, agro-food sector.*

Introduction. Problems in ensuring food are created largely by agricultural constraints caused by limited availability of the arable land and water resources, but also by issues related to storage, transport and distribution of agricultural products, the expansion of biofuel production. Increasing urbanization and changing diets also increase global demand for food.

As defined by FAO (2001), "Food security exists when all people have permanent physical and economic access to sufficient food, safe and nutritious food, corresponding to their preferences need for active and healthy life".

Food security policy is one of priorities of the Government of the Republic of Moldova, and is focused on following aspects: a) food availability, b) access to food, c) compliance with nutritional requirements and d) stability.

In the context of Moldova's European aspirations one assumes increasing importance of quality and safety aspects of food. These include adapting the applied methods of control preparation and implementation of new legislation, the implementation of the EU approach on official control, and re-defining the role of laboratories.

However, there is a demand for definition of new institutional arrangements, which would allow a higher level of coordination within the system (EU Policy "from producer directly to consumer's table"), and ensure improvements of efficiency, control budget and transparency not only to meet existing requirements needed to ensure food safety, but also to respond effectively and quickly to emergency food needs that might arise in the future.

International market conditions and forecasts, globalization, macroeconomic trends, health and education policies are other factors that play an important role in food security.

Conținutul de bază. Obiectivele politicilor de securitate alimentară. Securitatea alimentară este o componentă esențială a securității naționale a Republicii Moldova, care constituie o condiție indispensabilă pentru păstrarea sănătății, a capacității fizice și a nivelului de trai a populației Republicii Moldova.

Obiectivul principal al securității alimentare constă în asigurarea stabilă a populației țării cu produse agro-alimentare sigure și calitative prin producerea internă a acestor produse, asigurarea rezervelor necesare, dar și prin importul produselor în cazul când producerea internă nu acoperă cererea în aceste produse.

Sarcinile principale pentru asigurarea securității alimentare sunt: 1) Sporirea producției și comerțului cu produse alimentare; 2) Formarea rezervelor strategice de produse alimentare sigure și calitative pentru situații excepționale; 3) Sporirea oportunităților de angajare și de obținere a veniturilor; 4) Îmbunătățirea siguranței alimentare și nutriției; și 5) Îmbunătățirea sistemelor de analiză și gestiune a informației.

Situația curentă și rolul sectorului agro-alimentar. Importanța sectorului agricol în RM este destul de mare în pofida faptului ca acest sector a contribuit cu circa 12% din PIB în a. 2010. Din datele BNS al RM rezultă că, în prezent în agricultură sunt angajați circa o treime din populația aptă de muncă, ceea ce este caracteristic pentru țările cu o dezvoltare regională insuficientă.

Sectorul agricol este divizat în două sub-sectoare distincte: agricultura comercială și cea de subzistență. Majoritatea a agricultorilor activează în cadrul întreprinderilor agricole mici și mijlocii.

Fitotehnia ocupă o poziție dominantă în sectorul agricol cu circa 2/3 din volumul total de producție agricolă. În ultimii ani în Republica Moldova se observă o diversificare insuficientă a culturilor agricole. Astfel culturile cerealiere și tehnice ocupă circa 90% din suprafețele însămânțate. Dominarea culturilor cerealiere și a florii soarelui are loc aproape în toate raioanele republicii, cu toate că în multe gospodării condițiile pedologice și climatice nu sunt corespunzătoare producerii acestor culturi. Producția de culturi furajere pe terenurile arabile s-a redus la minimum, fapt ce duce la nerespectarea asolamentelor, înrăutățirea bazei furajere pentru sectorul animalier și degradarea în continuare a pășunilor.

Cantitatea de îngrășăminte minerale și organice utilizate în agricultura Republicii Moldova este de zeci de ori mai mică decât în țările UE. Acest fapt, are ca urmare un bilanț profund negativ al humusului, degradarea și micșorarea fertilității a solurilor.

În cadrul sectorul zootehnic domină producția de scară mică în gospodăriile particulare, unde se practică, de obicei, tehnologii extensive de producere, fapt ce a cauzat reducerea productivității acestui sector și intensificarea poluării localităților rurale.

Volumul de servicii oferit sectorului agricol din Republica Moldova este cu mult mai mic decât în UE și alte țări limitrofe, și aceste servicii sunt oferite unui cerc restrâns de producători agricoli. Lipsa cadrului de suport în sectorul agricol determină gradul avansat de riscuri față de fenomenele naturale.

The basic content. Food security policy objectives. Food security is an essential component of national security of the Republic of Moldova, which is a prerequisite for the preservation of health, physical capacity and standard of living of the population of Moldova.

The main objective of food security is to ensure population with safe and quality agrifood products through domestic production of these products, securing necessary reserves, but also by importing products that are not covered by domestic production.

The main tasks to ensure food security are: 1) Increasing food production and trade, 2) Formation of strategic stocks of safe and quality food products for exceptional situations, 3) Increasing employment opportunities and raise incomes, 4) Improving food safety and nutrition, and 5) Improving systems for analysis and information management.

The current situation and the role of agro-food sector. The importance of the agricultural sector in Moldova is quite high despite the fact that this sector contributed about 12% of GDP in 2010. According to the National Bureau of Statistics of the Republic of Moldova currently in agriculture are employed about one third of the working age population, which is typical for countries with insufficient regional development.

The agricultural sector is divided into two distinct sub-sectors: subsistence and commercial agriculture. Most of the farmers working in small and medium agricultural enterprises.

Plant growing dominates the agricultural sector with about two thirds of total agricultural production. In recent years, in Moldova there is a lack of crop diversification. Thus, cereals and technical crops occupy about 90% of sown areas. Dominance of cereals and sunflower occurs in almost all districts of the Republic of Moldova, although in many farms soil and climatic condition are inadequate for the production of these crops. Production of forage crops on arable land was reduced to a minimum, which leads to non-compliance with crop rotation requirement, deterioration of the forage base for livestock sector and continuous degradation of the grassland.

The amount of mineral and organic fertilizers used in agriculture of the Republic of Moldova is ten times lower than in EU countries. This fact, results in a profoundly negative balance of humus, soil degradation and decreasing fertility.

In the livestock sector dominates the production of small-scale private farms, where they are usually practicing extensive production technologies, which caused reduced productivity and increased pollution of the rural sector.

The volume of services provided to agricultural sector in Moldova is much lower than in the EU and other neighboring countries, and these services are offered to a small circle of farmers. Lack of support in the agricultural sector framework determines the high degree of risk exposure to natural phenomena.

Sectorul agricol al RM nu este asigurat pe deplin cu material biologic calitativ necesar pentru un proces reproductiv eficient.

Ca rezultat sortimentul culturilor agricole se înnoiește foarte lent și în special soiurile rezistente la secetă și la alți factori nefavorabili de mediu.

În rezultatul acestor factori negativi în sectorul agricol, atât în fitotehnie cât și în zootehnie, se observă o tendință de stagnare a producerii agricole și de sporire a gradului de vulnerabilitate față de riscurile naturale.

În comparație cu țările vecine, care începând cu anul 2000 au înregistrat ritmuri sporite de creștere a producției agricole, Republica Moldova a demonstrat rezultate mult mai modeste, demonstrând o stagnare în agricultură și industria alimentară (vezi tabelul 1).

Moldova's agricultural sector is not fully assured with quality biological material necessary for an effective reproductive process. As a result crop range is renewed very slowly and this refers especially to varieties resistant to drought and other unfavorable environmental factors.

As a result of these negative factors in the agricultural sector, both in crops and in livestock, there is a stagnation tendency of agricultural production and increase the degree of vulnerability to natural hazards.

Compared with neighboring countries, which have been increased rates of growth of agricultural production since 2000, Moldova has shown more modest results, showing a stagnation in agriculture and food industry (see Table 1).

Tabelul 1/Table 2

**Producția selectată de produse agricole în țările CSI, pe cap de locuitor, kg/
Per capita production of selected agricultural products in CIS countries, kg**

	Cereale/ Cereals			Cartofi/ Potatoes			Carne (în masă după sacrificare)/ Meat (slaughtered weight)			Lapte/ Milk		
	2000	2005	2009	2000	2005	2009	2000	2005	2010	2000	2005	2010
Azerbaidjan	187	248	327	58	129	110	14	18	28	128	147	169
Armenia	70	123	116	90	175	183	15	17	21	140	185	185
Belarus	487	664	895	874	847	749	60	72	102	450	587	698
Kazahstan	777	910	1313	114	166	174	42	50	57	251	314	329 ¹⁾
Kârgâzstan	319	324	361	213	222	261	40	35	35	225	233	250
Moldova	531	789	609	91	105	73	24	24	31	158	183	164
Rusia	446	544	684	201	197	219	31	35	50	222	217	225
Tadjikistan	88	135	153	49	81	89	5	8	9	50	78	88
Turkmenistan	333	464 ²⁾	...	17	23	...	28	187	283	303
Uzbekistan	...	245	266 ³⁾	29	35	55	20	24	31	147	174	220
Ucraina	497	807	999	403	413	428	34	34	45	257	291	245

¹⁾ lapte de vacă/cow milk

²⁾ anul 2004/year 2004

³⁾ a înregistrat în greutate în anul 2008/weight registered in 2008

Sursa/Source: Comitetul Național de Statistică al Republicii Belarus. Datele statistice anuale a țărilor CSI, în anii 2000-2010./National Statistical Committee of the Republic of Belarus. Statistical data of the CIS countries, in 2000-2010.

Agricultura și industria de prelucrare joacă un rol determinat în asigurarea țării cu produse alimentare. Totodată, competitivitatea sectorului agro-alimentar din Republica Moldova este insuficientă și depinde considerabil de riscurile de piață și cele instituționale.

Estimarea gradului de asigurare a suficienței alimentare. Provocările curente securității alimentare în Republica Moldova au două dimensiuni principale. Prima dimensiune caută să mențină și să sporească abilitatea Republicii Moldova de a înfrunta solicitările alimentare naționale. Aceasta presupune asigurarea necesităților prin producția agricolă proprie, importul produselor alimentare care nu pot fi produse eficient în Moldova și exportul produselor care dispun de avantaje comparative.

A doua dimensiune caută să reducă inegalitățile în creștere, precum și extinderea sărăciei în cadrul majorității populației din Republica Moldova, care se manifestă prin asigurarea inadecvată și instabilă cu produse alimentare, lipsa puterii de cumpărare, rețeaua insuficientă de susținere

Agriculture and processing industry plays a key role in providing the country with food. However, the competitiveness of the agricultural sector in Moldova is low and depends considerably on the market and institutional risks.

Estimating the degree of food sufficiency insurance. Current food security challenges in Moldova have two main dimensions. The first dimension seeks to maintain and enhance the ability to confront the Moldovan national food requirements. This means ensuring their own needs through agricultural production, food imports of products that can not be produced efficiently in Moldova and export of products that have comparative advantages.

The second dimension seeks to reduce the growing inequalities and poverty expansion in the majority of population in Moldova, which manifests itself by providing inadequate and unstable food, lack of purchasing power, lack of institutional

instituțională, gestionarea insuficientă a situațiilor de urgență și șomajul.

La nivel național, Republica Moldova este asigurată cu produse alimentare. Republica produce principalele produse alimentare, exportă surplusurile de produse alimentare și importă ceea ce este necesar pentru a satisface necesitățile alimentare ale populației țării.

Indicatorii de securitate alimentară demonstrează că în Republica Moldova nivelul consumului produselor pe cap de locuitor s-a stabilizat în ultimii ani (vezi tabelul 2). Totodată nivelul actual de consum este cu mult mic decât în țările limitrofe sau în alte țări din regiune.

support network, poor management of emergency situations and unemployment.

At national level, Moldova is provided with food. Republic of Moldova produces main food products, exports food surpluses and imports products necessary to meet the food needs of the population.

Food security indicators show that in Moldova the per capita product consumption has stabilized in recent years (see Table 2). Also the current level of consumption is much lower than in neighboring countries or other countries in the region.

Tabelul 1/Table 2

**Consumul produselor alimentare pe locuitor, 1990-2009/
Per capita food consumption, 1990-2009**

Produsele alimentare/Food	1990	1995	2000	2005	2006	2007	2008	2009
Carne și produse din carne recalculate în carne (inclusiv slănină și subproduse în natură), kg/ Meat and meat products expressed in meat (including bacon and subproducts in-kind), kg	58	23	24	40	38	36	32	30
Lapte și produse lactate (recalculate în lapte), litri/ Milk and milk products (expressed in milk), l	303	165	153	174	177	175	155	169
Ouă, bucăți/ Eggs, pieces	203	107	133	177	168	177	141	162
Cartofi, kg/ Potatoes, kg	69	68	53	75	88	59	88	59
Legume și cucurbitacee, kg/ Vegetables and cucurbits, kg	112	86	83	101	132	76	99	106
Fructe, bacifere și struguri (fără prelucrare în vin), kg/ Fruit, berry and grape (without processing into wine), kg	79	60	32	37	39	28	41	35
Produse de panificație, pâine și paste făinoase (recalculate în făină), făină, crupe și leguminoase, kg/ Bread, bread and pasta (expressed in flour), flour, cereals and legumes, kg	171	135	134	142	136	119	123	119

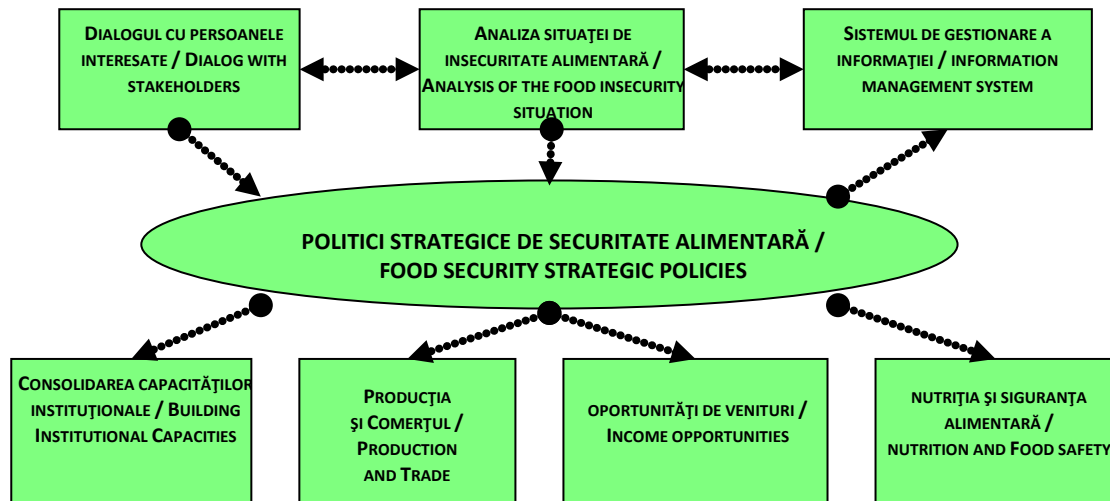
Sursa/Source: BNS/NBS.

Ponderea cheltuielilor pentru produsele și serviciile de primă necesitate, în ultimii ani, constituie circa 70-80 la sută din total venituri pe gospodărie, inclusiv pentru produse alimentare și băuturi ne-alcoolice circa 38-44 la sută, ceea ce reflectă un nivel foarte scăzut de putere de cumpărare a populației din Republica Moldova.

Abordări strategice, măsuri și instrumente de politici. Dat fiind importanța sarcinilor puse în fața strategiei de securitate alimentară, este necesar de concentrat eforturile în câteva domenii prioritare care presupun generarea unor beneficii sociale majore în ceea ce privește asigurarea securității alimentare în Republica Moldova. Politica de stat în domeniul asigurării securității alimentare trebuie să fie efectuată în următoare direcții de bază (vezi figura 1).

Share of expenditures for products and services of first necessity, in recent years is about 70-80 percent of total household income, including food and non-alcoholic drinks - about 38-44 percent. This reflects a very low purchasing power of the population in Moldova.

Strategic approaches, measures and policy instruments. Given the importance of the tasks faced by food security strategy, it is necessary to concentrate efforts in several priority areas involving generating major social benefits in terms of food security in Moldova. State policy in the field of food security must be carried out following the basic directions (see Figure 1).

**Fig. 1. Domenii prioritare de activitate în cadrul politicilor strategice de securitate alimentară/
Fig. 2. Priority areas of activity within the strategic food security policy**

Sursa/Source: adaptat după [5]/adapted after [5].

În domeniul producției agro-alimentare accentul se va pune pe următoarele:

- Dezvoltarea sectorului zootehnic și a producției furajelor;
- Implementarea tehnologiilor de prelucrare avansată a materiei prime agricole, păstrare și păstrare a producției agro-alimentare;
- Perfectionarea mecanismelor de reglementare a pieței de produse agricole și agro-alimentare în vederea reducerii distorsiunilor de prețuri pe aceste piețe și a perfecționării infrastructurii de piață;
- Dezvoltarea potențialului științific din sectorul agro-alimentar și susținerea direcțiilor științifice de perspectivă;
- Modernizarea tehnologică și structurală a sectorului agro-alimentar;
- Restabilirea potențialului natural și ecologic;
- Dezvoltarea sistemului de pregătire a cadrelor calificate pentru sectorul agro-alimentar. Restabilirea și dezvoltarea sistemului de pregătire continuă și perfecționare a cadrelor din acest sector în vederea ajustării acestora la cerințele noi ale securității alimentare.

În domeniul relațiilor economice externe vor fi luate măsuri pentru:

- Aplicarea flexibilă a măsurilor de reglementare tarifară pentru asigurarea securității alimentare;
- Raționalizarea raportului dintre exportul și importul produselor agricole și alimentare;
- Utilizarea eficientă și operativă a măsurilor de protecție în cazuri de dumping, importuri subvenționate sau de creștere bruscă a importurilor;
- Asigurarea activității eficiente a sistemelor de control sanitar, veterinar și fito-sanitar în conformitate cu reglementările și standardele UE.

Elaborarea politicii comerciale a Republicii Moldova trebuie să fie efectuată în corespundere cu criteriile securității alimentare.

Instrumentele de politici trebuie să pună bazele unui model de agricultură europeană, caracterizat prin structuri de exploatare viabile, apropiate de piață, concomitent cu

In the field of food production focus will be on the following:

- Development of the livestock sector and feed production;
- Implementation of advanced manufacturing technologies of agricultural raw material, storage and preservation of food production;
- Improve the regulatory mechanisms of the market of agricultural products and agro-food products in order to reduce price distortions in these markets and improve market infrastructure;
- Development of scientific potential of the agricultural sector and support future scientific directions;
- Structural and technological modernization of the agri-food sector;
- Restoration of natural and ecological potential;
- Development of training system for qualified personnel in the agri-food sector. Restoration and development of continuous training and retraining of personnel in this sector for their adjustment to new requirements of food security.

In the field of external economic relations measures will be taken for:

- Applying flexible tariff regulatory measures to ensure the food security;
- Streamlining the relationship between exports and imports of agricultural products and foodstuffs;
- Effective and efficient use of protective measures in cases of dumping, subsidized imports or imports surge;
- Ensure the effective activity of the control sanitary, veterinary and phyto-sanitary regulations in accordance with EU standards.

Moldova's trade policy-making must be made according to criteria of food security.

Policy tools to establish a model of European agriculture, characterized by viable structures, linked to the market, along with rural development and

dezvoltarea rurală și protecția mediului. Se vor lua măsuri de sprijinire a producătorilor agricoli pentru adaptarea agriculturii la consecințele schimbărilor climatice întrucât aceste schimbări vor influența nivelul și variabilitatea mărimii producției agricole și a efectivelor de animale.

Politici de adaptare. Opțiunile de adaptare la fenomenele naturale dezastruoase sunt grupate în trei categorii de bază: a) dezvoltări tehnologice, b) programe guvernamentale și c) practici de producție agricolă.

Dezvoltarea tehnologică va include: a) cercetări în domeniul tehnologiilor agricole flexibile și a culturilor agricole de înaltă productivitate, soiurilor și hibrizilor noi, rezistenți la factorii adversi ai timpului; b) dezvoltarea sistemelor de informare și prezicere timpurie a vremii, inclusiv pentru perioade scurte și medii; c) inovațiile în managementul resurselor naturale, inclusiv pentru o utilizare mai rațională a irigației în condițiile sporirii deficitului de umiditate și, implicit, a incidenței mai mari a secetelor. De asemenea, este important de a elabora măsuri de gestionare a resurselor la nivel de exploatare agricolă, pentru a reduce riscurile legate de schimbarea temperaturii, umidității și a altor condiții climatice specifice.

Programele guvernamentale se vor referi, în special, la modificarea subvențiilor, a asistenței și programelor de stimulare pentru a influența practicile de producție și gestiunea finanțelor în gospodăriile agricole.

Practicile de producție agricolă vor include diversificarea și substituirea culturilor, a soiurilor și raselor de animale, precum și modificarea sistemelor de producere, ce vor reduce riscurile legate de modificările climei și, în special, de secete, care au cel mai mare impact asupra agriculturii.

Aceasta se referă, în special, la promovarea investițiilor în sectorul de prelucrare a produselor agricole. Astfel, furnizorii de materie primă sunt mai vulnerabili la fluctuațiile de prețuri decât furnizorii de produse finite sau semifabricate.

Investițiile în capacitățile adecvate de prelucrare, păstrare și marketing vor fi necesare pentru a reține veniturile în domeniul de producere sau aproape de acesta, astfel, fiind reduse fluctuațiile în venituri și vulnerabilitatea sectorului agricol.

Politicile de redresare sunt luate pentru a minimiza impacturile evenimentelor adverse asupra comunităților sau gospodăriilor după ce evenimentul advers deja a avut loc (de exemplu, distribuirea materialului semincer exploatațiilor agricole afectate de secetă).

Investițiile publice în stocuri de rezervă sunt, în principiu, un mod eficient de reducere a fluctuațiilor sezoniere de prețuri. Republica Moldova dispune de un potențial sub-utilizat de capacități pentru păstrare. Rezervele de stat, destul de modeste, de cereale au permis stabilizarea prețurilor în anul 2008 în timpul fluctuației prețurilor cauzate de criza produselor agricole pe piețele internaționale.

Sporirea oportunităților de angajare și de obținere a veniturilor.

În plus, la implementarea politicilor care susțin, în mod direct, producătorii agricoli de scară mică, îmbunătățesc baza lor tehnologică, activele și implicarea lor în procesele de piață, este important pentru politicile strategice de securitate alimentară ca ea să susțină măsurile de creare a unui sector agricol diversificat, cu o utilizare intensivă a manoperei și legături strânse cu alte sectoare ale economiei. Pentru aceasta pot fi luate în considerare următoarele intervenții politice:

environmental protection. Special measures will be taken to help farmers to adapt agriculture to climate change consequences as these changes will influence the size and variability of agricultural production and livestock.

Adaptation policies. Options to adapt to natural disasters are grouped into three basic categories: a) technological developments, b) government programs and c) agricultural production practices.

Technological development will include: a) research in the field of flexible agricultural technologies and highly productive crops, varieties and hybrids resistant to adverse weather conditions, b) development of information systems and weather early prediction, including for short and medium periods, c) natural resource management innovations, including a more rational use of irrigation in conditions of increasing moisture deficit and thus the higher incidence of droughts. It is also important to develop measures of resource management at farm level in order to reduce risks related to changing temperature, humidity and other specific climatic conditions.

Government programs will refer in particular to changes in subsidies, assistance and incentive programs to influence production and finance management practices in agriculture.

Farming practices will include diversification and substitution of crops, varieties and animal breeds, as well as production systems changes that will reduce the risks of climate change and, in particular droughts, which have the greatest impact on agriculture.

This refers in particular to promote investment in the processing of agricultural products. Thus, raw material suppliers are more vulnerable to price fluctuations than suppliers of semi-finished product.

Investment in appropriate capacities for processing, storage and marketing will be required to withhold income in production area or close to it, so reducing fluctuations in income and vulnerability of the agricultural sector.

Recovery policies are taken to minimize impacts on communities and households of the adverse events after adverse event has already occurred (for example, distribution of seeds to drought affected farm).

Public investment in stocks of reserves is, in principle, an effective way to reduce seasonal price fluctuations. Moldova has an under-used potential for storage capacity. Cereal state reserves, *i.a.* rather modest, allowed stabilizing grain prices in the year 2008 during the price fluctuations caused by agricultural products crisis in international markets.

Increasing employment opportunities and incomes raise.

In addition to policies that support, directly, small-scale farmers, improve their technological base, assets and their involvement in market processes, it is important for food security strategy policies that it will support measures to create a diversified agriculture sector, with a labor-intensive use and close links with other sectors of the economy. To this can be considered the following

- Susținerea creării locurilor de muncă diversificate prin dezvoltarea economică locală, inclusiv prin dezvoltarea IMM;
- Susținerea programelor de parteneriat public-privat cu utilizarea intensivă a forței de muncă în spațiile rurale și agricole pentru soluționarea concomitentă a problemelor cronice legate de insecuritatea alimentară, șomaj și infrastructura sub-dezvoltată;
- Fortificarea proceselor de generare a veniturilor non-agricole;
- Fortificarea accesului la serviciile de creditare rurală;
- Fortificarea sistemelor de piață, cum ar fi informația, infrastructura etc.;
- Susținerea proceselor de instruire a abilităților pentru a crea activități viabile de generare a veniturilor.

Actualmente, Republica Moldova nu deține statut de țară candidat și, potrivit nivelului de dezvoltare economică, nu corespunde cerințelor UE. Totodată, Moldova poate sa-și selecteze prioritățile în implementarea standardelor Uniunii Europene, care sunt mai potrivite pentru structura economiei autohtone actuale și pentru prioritățile de dezvoltare în viitorul apropiat. Trebuie de ținut cont, că, în prezent, Moldova nu dispune de resursele UE, preconizate pentru o țară candidat.

Concluzii. În sectorul agricol se observă o tendință de stagnare a producerii, atât în fitotehnie cât și în zootehnie, precum și de sporire a gradului de vulnerabilitate față de riscurile naturale și economice. Această situație este direct legată de lipsa investițiilor, a capitalului și a disponibilității creditelor pentru sectorul agricol, factori care au dus la aplicarea de către agricultori a tehnologiilor cu randament scăzut, dar și la reducerea drastică a utilizării inputurilor agricole.

În prezent Republica Moldova își pune drept scop asigurarea livrărilor de produse alimentare sigure și calitative atât pentru populația țării, cât și pentru export. În Republica Moldova există toate premisele pentru atingerea acestui obiectiv și Ministerul Agriculturii și Industriei Alimentare depune eforturi susținute în acest domeniu. Astfel, prin hotărârea Guvernului Republicii Moldova Nr. 747 din 03.10.2011 a fost aprobată Strategia în domeniul siguranței alimentelor pentru anii 2011-2015. Obiectivul general al Strategiei în domeniul siguranței alimentelor este atingerea celui mai înalt grad de protecție a sănătății publice și a intereselor consumatorilor în ceea ce privește inofensivitatea alimentelor. Prioritățile strategice pentru activitățile Ministerului Agriculturii și Industriei Alimentare al Republicii Moldova în anii 2011-2015, prevăd de asemenea modernizări profunde ale sectorului agroalimentar.

În contextul aspirațiilor europene ale Republicii Moldova, reformele din sectorul agro-alimentar al țării trebuie să se conformeze modelelor și tendințelor europene ceea ce va permite ajustarea sectorului la cerințele piețelor internaționale, în special la capitolul de securitate și siguranță alimentară. În același timp este important de protejat mediul ambiant și de a susține dezvoltarea durabilă a sectorului agro-alimentar, dar și a spațiului rural în întregime.

policy interventions:

- Support diversified job creation through local economic development, including SME development;
- Support public-private partnership programs with intensive use of labor in rural and agricultural areas to address chronic problems related to concomitant food insecurity, unemployment and under-developed infrastructure;
- Strengthening the processes of non-agricultural income generation;
- Strengthen access to rural credit;
- Strengthening marketing systems, such as information, infrastructure, etc. ;
- Support skills training processes to create sustainable income-generating activities.

Currently, Moldova has no candidate country status and according to the level of economic development does not meet EU requirements. However, Moldova is able to select priorities in the implementation of EU standards, which are more suitable for current local economic structure and development priorities in the near future. Should take into account that at present, Moldova has no access to EU resources, planned for a candidate country.

Conclusions. In the agricultural sector there is a tendency of production stagnation, both in crops and in animal husbandry, as well as increase the degree of vulnerability to natural and economic risks. This situation is directly related to lack of investment, capital and credit availability for the agricultural sector, factors that led to the application by farmers of low-efficiency technologies, but also drastically reduce the use of agricultural inputs.

Currently Moldova intends to put as target to ensure safe and quality food deliveries for both population and export. In Moldova there are all prerequisites for achieving this objective and the Ministry of Agriculture and Food Industry supported efforts in this area. Thus, by Government Decision no. 747 of 03.10.2011 was approved food safety strategy for 2011-2015. The overall objective of food safety strategy is to achieve the highest degree of protection of public health and consumer interests in the safety of food. Strategic priorities for the activities of the Ministry of Agriculture and Food Industry of Moldova in the years 2011-2015, also provide profound modernization of agri-food sector.

In the context of Moldova's European aspirations, the reforms of the country's agri-food sector must comply with European models and trends that will enable the sector to adjust to the demands of international markets, especially in terms of security and food safety. At the same time it is important to protect the environment and support sustainable development of agri-food and the countryside as a whole.

Bibliografie/Bibliography

1. **National Bureau of Statistics.** Statistical Yearbook of the Republic of Moldova. Chisinau, 2011.
2. **Braun, Joachim von.** Food-Security Risks Must Be Comprehensively Addressed. Annual report 2008-2009. IFPRI. 2009.
3. **FAO.** The state of food security in the world, 2001.
4. **Moroz V., Ignat A.** Politici de securitate alimentară în Republica Moldova. În: “Progrese în teoria deciziilor economice în condiții de risc și incertitudine”, Tehnopress, Iași. vol. X, 2010, p.181-189.
5. **Office for Official Publications of the European Communities.** EU food aid and food security programme towards recipient country ownership of food security: bi-annual report: 1998-1999. Luxembourg, 2000.
6. **Stratan, A.; Moroz, V.** Проблемы продовольственной безопасности Республики Молдова, Москва, АПК:экономика , управление, № 10, 2011, стр. 22-26.
7. **Stratan, A.; Moroz, V., Ignat. A.** Country’s Food Security Assurance: Urgent Measures and Sustainable Policies. In: Agriculture Economics and Rural Development, New Series, Year VIII, no. 2p. 163-170, 2011.
8. **United Nations Development Programme/World Food Programme.** Household Food Security Survey of Rural Moldova. February 2008.